

Foto: Ida Goytil

Sex i rokokkostil

I skodespelarfoajeen på Centralteatret utspelet det seg eit barokk kammerdrama med leik, lyst og begjær, med dauden til følgje. Det er blitt ei vellukka framsyning som maksimerer det teatrale potensialet i teksten.

[KRITIKK](#) | 7.8.2019
Frydis Arhus

[Twitter](#) | [Facebook](#)

FAKTA

Kvartett,

Oslo Nye Centralteatret, premiere 3. august 2019

Dramatiker: Heiner Müller
Regi, idé og konsept: Ilene Sørboe
Skodespelarar: Marte Germaine Christensen og Ivar Furre Aam
Omsett av: Preben Faye-Schijll
Lys og lyddesign: Thomas Gallagher
Foto: Ida Goytil

Meldt: 3. august 2019

«Tid/rom: i en salong før den franske revolusjon/bunker etter 3. verdenskrig.» Dette er all informasjonen Heiner Müller gjev om kvar handlinga i Kvartett er meint å finne stad. Dramaet var skrive i 1980, og er blant Müller sine mest spelte. Med Centralteatret sin vakre skodespelarfoajé frå 1826 til disposisjon er det ikkje rart at regissør Ilene Sørboe vel det første alternativet og legg handlinga til seit 1700-tal.

Heiner Müller var som regel forsiktig med å gi informasjon om rom og utforming og let mykje vere opp til den enkelte regissør. Difor kan vi tillate oss å dvele litt ved nettopp dette. Publikum sit på galleriet over skodespelarfoajén og ser scena frå fugleperspektiv. Centralteatret er til dags dato Noregs eldste teaterbygg i drift og vart teikna av arkitekt Herman Major Backer. Backer står også bak praktbodygg som Olympen og Arbins Gate 1, siste heim til Henrik Ibsen. Sjølv om Centralteatret vart kraftig bygd om på 1890-talet var det opphavleg bygd i pseudo-rokokko, ei slags imitasjon av den sein-barokke ornamentasjonen frå 1750-talet. Dette er nokså passande, for Kvartett av Heiner Müller er i høgste grad både ornamentert og pseudo-rokokko av natur. Den er skrive i 1980 med eit språk som ved fyrste augekast ikkje høyrer til postmodernismens strenge minimalisme og dekonstruksjon, men snarare fransk litteratur frå tida omkring den moderne romanens barndom på 1700-talet. Setningane er lange og kan likne monologar, og sjølv historia er ei komprimering av brevromanen *Forbude forbinder* (*Les liaisons dangereuses*) av Pierre Ambroise François Choderlos de Laclos.

Barokk + teatralitet = sant

Overklasseskildringane frå barokken byggjer på grunnleggjande teatrale ideal med pudderparykkar, kvitsminka andlet, påmalte skjønnhetsplattar og prangande drakter. Også etiketter og kutyver regissert og noye innstudierte av begge kjønn for å passere som *comme-il-faut*. Maktkampen mellom dei tidlegare elskarane Merteuil og Valmont tek form som eit rollespel der dei går inn og ut av kvarandre sine roller og leikar med sjalsusi, sex, vanvit og kjønn med døden som utgang. Merteuil og Valmont er gamle elskarar og Merteuil vil gjerne at Valmont skal gjenoppta jakta på henne. Han derimot er ferdig med henne og har gått vidare på neste bytte, ei gift frå kvinne som giv han den motstanden og jaktgleda han søker. Handlinga finn stad i løpet av ein kveld, i eitt rom, og tek form som ein lang dialog der Müller brukar dialogen som eit middel til å leike med idéhistorie og filosofi. Andre merf perifere karakterar vert også spelt av Valmont og Merteuil, og eg vert aldri heilt sikker på om dei faktisk er der reint fysisk, eller om dei kun vert etterapo og imiterde. Dei to skodespelarane, Marte Germaine Christensen og Ivar Furre Aam er kledd i barokke kostymar. Ho entrar scenen, går bort til toilettdøret og tek på seg ein av parykkane medan den skal parykkdokka frå toilettdøret vert nyttå som motspear og sexpartner og ber rollen som Valmont inntil han sjølv entrer scenen. Dette er ein leik med fiksjon, ein slags spel i spelet som går inn i rekka av teatrale grep.

Sjølv om setningsbygningen til Müller er perfeksjonert og finsnekkra er det som vert sagt både frivolt og til tider obskønt. «Er det ikke blasfemi å åpne en slik munn utelukkende for inn- og utånding og næringstilførsel. Å begrense denne storartede bakdels gylne midtpunkt til den larvelige oppgave å slippe ut ekskrementer...» Det er til tider komisk, sjølv om tragedien ligg som eit lokk over dei tomme liva dei lever.

Spelestilen til Christensen er oppstyrt med raus bruk av dynamikk og utstundert diktjon. Furre Aam sin spelestil er meir daglegdags og tona ned. Dette gjeld også kroppsspråket og mimikken hans noko som skapar ein fin kontrast mellom dei to karakterane der dei får lov til å spela på ulike register. Teksten og kanskje også regien legg opp til at skodespelarar får rikeleg med plass til å briljere med skodespelarfaget, noko som kler teksten godt. Som nemnt har regissøren generelt stor fridom i denne teksten av Müller, og Sørboe har valt å hente fram den humoren som ligg der allereie.

Parallel til Hedda Gabler

Dei to karakterane er latterlege der dei lever i ei aristokratisk bole, verna mot den verkelege verda. Livet inni bobla verkar å vere så trygt og bekymringslaust at dei står i fare for å keie seg i hel. Keisemda som drivkraft for drastiske handlingar får meg til å tenke på Hedda Gabler som utan anna motiv enn rein keisemd manipulerer Eilert inn i døden. Furre Aam som Valmont ikkjer seg på eit tidspunkt rolla som kvinne. I det han går ut av denne rollen og seier noko i retning av at han godt kan like å vere kvinne, parerer Christensen som Merteuil at ho gjerne skulle sagt det same. Også dette motivet, det å lengte etter det motsette kjønn sine privilegium gjennomnysrer Hedda Gabler, som i oppveksten, takka vere yrkesmiliter far fekk ein smak av dette, for efteskapet fanga henne i kvinnerollen. Dette gjeld nok i større grad Hedda enn Merteuil, men like fullt, Merteuil kjänner på eit avmakt ved det å vere redusert til jaktbytte og trofé i møte med menns seksualitet. Særlig når ho ikkje meistrar jakta og hennar posisjon er truga av yngre kandidatar. Det endar med at Aam i rolla som Valmont som speler Merteuil doyar av ein gift-dose han drakk frå eit vinglas. Kvartett av Müller eller snarare *Forbude forbinder* av Laclos syner kva krefter som tek tak i menneske når begjær etter sex og jakta på byttet gjer at sjølv kjerleiken vert sett sett i bakgrunnen.

Fugleperspektivet gjer at vi som publikum kan fylge denne jakta på trygg avstand og giev ei kjensle av å vere tilskodar til ein hanekamp der kun éin kan kome levande ut. Med umtak av visuelle brot med neonfarga ljós og ein kort og intens danseseanse til Cascades *The Rhythm Of The Night* er Kvartett på Centralteatret eit barokk kammerspel som held på barokkfiksjonen heilt til øksygjen på det varme galleriet over skodespelarfoajén er brukt opp. Dette gjer at den siste scenen med giftbegeret reink fysisk kan kjennast på kroppen, akkurat så kvelande og klastrofobisk som dod ved gift truleg er. Oppsettinga er ei leiken og vellukka versjon av Müller sin tekst som trass i det vesle ensemblet evner å maksimere det teatrale potensialet og sende oss på eit tidsreise attende i teaterhistoria.

KOMMENTER VIA FACEBOOK

KOMMENTER

Din e-postadresse vil ikke bli publisert. Obligatoriske felt er merket med *

Navn *

E-post *

Nettsted

Jeg er ikke en robot

reCAPTCHA
Personvern - Vilkår

Publiser kommentar

SKRIBENTER

SIST KOMMENTERT

- [Symbolikk og skuffelser i Bayreuth](#) (1)
- [Andre fortellinger om støtte til fri scenekunst](#) (1)
- [Seks kompanier får kunstnerskapsstøtte fra Kulturrådet](#) (1)
- [Kunstnerskapsstøtten og fortellingen om dem](#) (1)
- [Det er kritikkverdig](#) (3)

KALENDER

07.10.	Arbeidsvisning: "Butch tribute" av Ann-Christin Kongness og Marte Reithaug Sterud Dramatikkens hus Halle
08.10.	Don Juan Trondelag Teater Studioscenen
11.10.	Kate Pendry om: BUGLIOSI, HELTER SKELTER and the origins of true crime Dramatikkens hus Halle
12.10.	Candoco: Set and Reset/Reset Dansens Hus Hovedscenen
13.10.	I desse dagar 2030 Det Norske Teatret Scene 3

Login

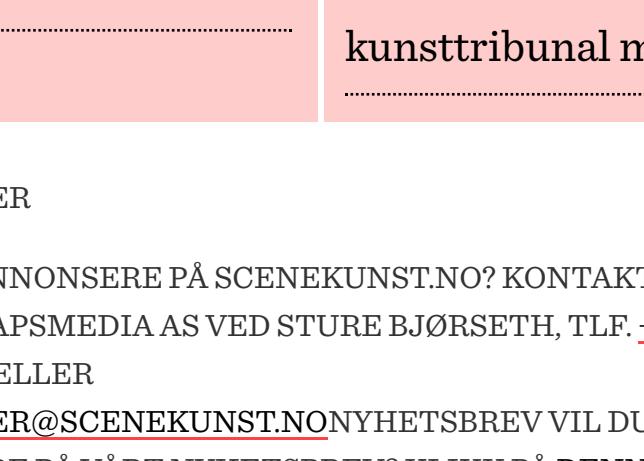
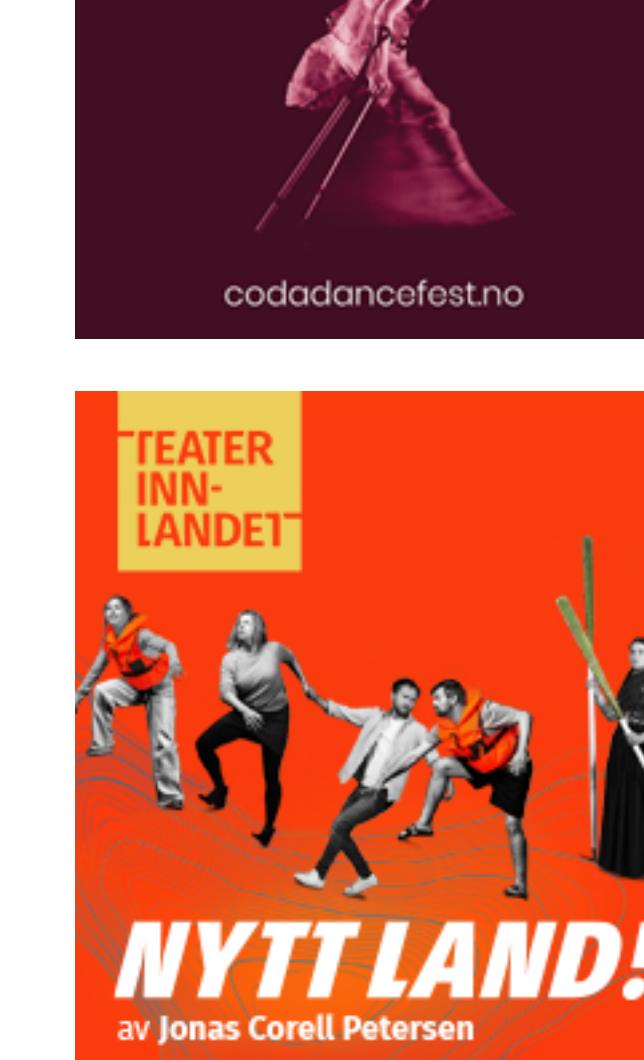
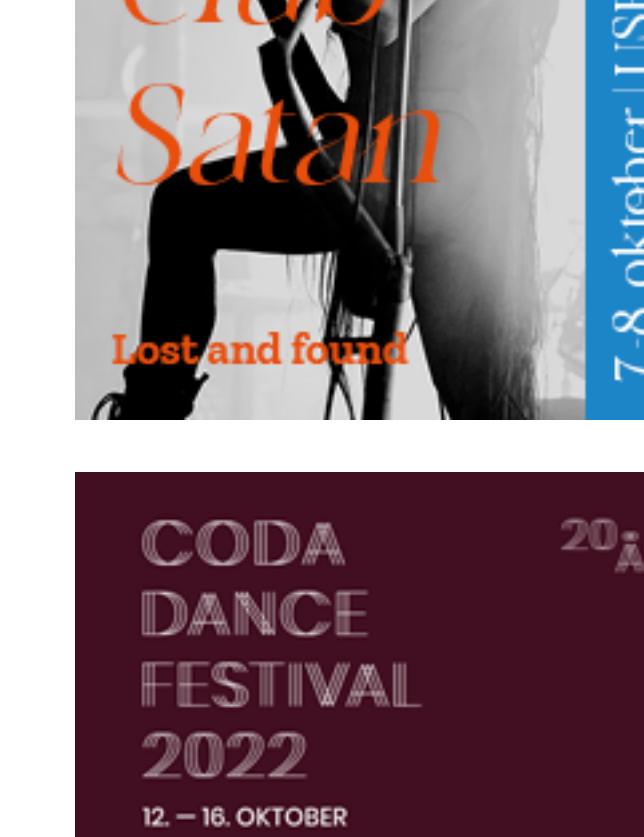
[Hele kalenderen](#)

NARNIA

– LOVEN, HEKSA & KLESSAKAPET –

14. OKTOBER – 31. DESEMBER

BILLETTER 81,- 90,- 90,-
[WWW.ROGALAND-TEATER.NO](#)

TEATER

MUSIKK

DANS

KULTURPOLITIKK

KRITIKK 4.10.22: Befriende om kultur og tilhørighet

DEBATT 2.10.22: Kultur er forsvar

KRITIKK 30.9.22: Med hjartet på rette staden

KRITIKK 30.9.22: Sjeldent vellykket temateater

UTGIVER

Scenekunst.no/A/Scenekunst.no er en redaksjonelt uavhengig nettavis for profesjonell scenekunst og tilhørende kulturpolitikk. Vi følger Norsk redaktørforenings [redaktørplakat](#). Innlegg i kommentarfelt skal skrives under fullt navn. Scenekunst.no er medlem av Norsk Tidsskriftforening. Scenekunst.no er støttet av Norsk kulturfond. Fra 2016 er tidskriftet organisert som et almennytlig aksjeselskap med NTO, PTS, NSP og NoDA som eiere og bidragstytere. Fagforbundet Teater og Scene gir også årleg støtte.

ANSVARLIG REDAKTOR: JULIE RONGVED AMUNDSEN Tlf. 97744391 [REDAKTOR@SCENEKUNST.NO](#)

FAGREDAKTOR FOR OPERA OG SCENISK KUNST: Hilde Halvorsrud tlf. 480 575 579 [hilde@scenekunst.no](#)

KUNSTMUSIKK: Hilde Halvorsrud tlf. 480 575 579 [hilde@scenekunst.no](#)

ANNONSER: VIL DU ANNONSERE PÅ SCENEKUNST.NO? KONTAKT KUNSTNERSKAPS MEDIA AS VED STURE BJØRSETH, TLF. +47 95436031 ELLER [ANNONSER@SCENEKUNST.NO](#)

NYHETSBUKSEN: VIL DU VÆRT NYHETSBUKSEN? KLKKPÅ [DENNE LENKEN](#) OG GI OSS DIN EPOSTADRESSE.

DEBATT 2.10.22: Kultur er forsvar

DEBATT 22.9.22: Andre fortelli støtte til fri scenekunst

NYHETER 21.9.22: Oslo-budsje 2023: Kulturtillskuddene økes til millioner

DEBATT 13.9.22: Et upartisk kunsttribunal med avantgarden

DEBATT 10.9.22: Kultur er et viktig politisk instrument

DEBATT 10.9.22